

ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 7, NUMBER 2, 2018

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 7, No. 2, 2018

DUDINSKÝ, V.: Textbook on the subject and principal directions of border studies. (book review). Annales Scientia Politica, Vol. 7, No. 2 (2018), pp. 56 – 57.

VLADISLAV DUDINSKÝ

Institute of Political Sciences
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: vladislav.dudinsky@unipo.sk

UČEBNÝ TEXT O PREDMETE A HLAVNÝCH SMEROCH VÝSKUMU HRANÍC

VLADISLAV DUDINSKÝ

Institute of Political Sciences
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: vladislav.dudinsky@unipo.sk

Učebný text Alexandra Dulebu a Vladimíra Dančíšina s názvom *Výskum hraníc (border studies). Predmet a hlavné smery výskumu* (Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove 2018, ISBN 978-80-555-2125-1) je jedným z výstupov riešenia projektu KEGA č. 054PU-4/2016: *Výskum hraníc a cezhraničná spolupráca: rozšírenie ponuky vysokoškolského vzdelávania v politických vedách* a je určený predovšetkým študentom politológie. V učebnom texte je výskum hraníc (*border studies*) predstavený ako relatívne nový smer interdisciplinárneho výskumu v rámci spoločensko-politických vied s relatívne krátkou históriou – začiatky jeho formovania spadajú do 80. rokov 20. storočia. Za toto relatívne krátke obdobie sa však jednoznačne etabloval ako seriózna oblasť vedeckého výskumu v mnohých krajinách a zaujal miesto aj v rámci prípravy budúcich odborníkov. Z uvedeného pohľadu považujem predložený text za významný počin, ktorý môže iniciovať rozvoj predmetnej oblasti výskumu aj v podmienkach Slovenskej republiky a zaradiť ho do vysokoškolskej (univerzitnej) prípravy budúcich odborníkov v oblasti spoločenských vied.

Učebný text je štruktúrovaný do dvoch relatívne samostatných, ale navzájom sa dopĺňujúcich častí. Prvá časť je teoretická – v nej autori charakterizujú predmet *border studies*, definujú hlavné pojmy a prostredníctvom nich ukazujú na hlavné predmetové oblasti výskumu. Jej súčasťou je stručné priblíženie vývinu

a hlavných smerov výskumu hraníc, ktoré sa sformovali do samostatného a osobitného smeru výskumu v politických vedách a príbuzných vedných odboroch na konci 80. rokov 20. storočia. Hlavným podnetom pre vznik *border studies* sa stali integračné procesy v Severnej Amerike a Európe posledných dvoch desaťročí minulého storočia, ktoré si vyžiadali nový pohľad na fungovanie a funkcie štátnych hraníc. Vznikom NAFTA a prijatím Jednotného európskeho aktu sa postupne začal meniť charakter hraníc medzi zúčastnenými štátmi – režim fungovania hranice prestal byť výlučne regulovaný centrálnou mocou štátu. Pod bezprostredným vplyvom týchto procesov vznikla v politických vedách potreba nájsť odpovede na nové zásadné otázky, čo bolo aj začiatkom výskumu, ktorý poznáme pod názvom *border studies*.

Okrem vysvetlenia dôvodov, ktoré viedli k sformovaniu a vzniku *border studies*, charakteristiky predmetu výskumu, učebný text predstavuje hlavné historické i súčasné smery a prístupy k výskumu hraníc a ich autorov (predstaviteľov), vrátane konceptualizácií procesov podmienených hranicou (*bordering*). Po stručnom priblížení vývoja od biodeterministického a geodeterministického chápania hraníc a spolu s tým aj štátu (ktoré významne ovplyvnili tragické udalosti v Európe a vo svete v podobe dvoch svetových vojen), sa autori venujú funkcionalistickému prístupu (Richard

Hartshorne, Ladis Kristof, Julian Minghi, Victor Prescott), ktorý sa začal formovať v druhej polovici 20. storočia a ktorý sa ukázal ako značne inšpiratívny. Osobitné podkapitoly sú venované pragmatickému a kritickému postmodernému prístupu, ktoré v rámci výskumu hraníc začali zdôrazňovať význam sociologického prístupu, resp. dôležitosť skúmania sociálnych konštruktov a identít. Z hľadiska aktuálnosti je osobitne významná tretia kapitola, v ktorej autori približujú zmeny vo funkciách hranice, ku ktorým dochádza v rámci existujúcich, resp. vytvárajúcich sa integračných zoskupení a poukazujú na dialektiku de-bordering a re-bordering.

Druhá časť učebného textu má povahu antológie. V nej autori umiestnili preklad štúdie

Davida Newmana, ktorá je vo všeobecnosti zaradovaná medzi klasické práce moderného výskumu hraníc. Čitatelia iste ocenia nielen štruktúru textu, ale spôsob jeho spracovania. Po každej kapitole robia autori krátke zhrnutie, v ktorom v zhrtnenej podobe približujú podstatné myšlienky časti. V každom prípade je potrebné oceniť bohatú bibliografiu, prostredníctvom ktorej autori recenzovaného textu predstavujú najvýznamnejších autorov a výskumníkov, ktorí sa venujú uvedenej oblasti. Zaradenie textu do vysokoškolskej prípravy predovšetkým politológov je možné považovať za aktuálne a nanajvýš užitočné z pohľadu profilácie (nielen) študijného programu politológia.